

ken diğer kaynaklarda namazdan hemen sonra öldüğü kaydedilir. Velid, Ümmü Huceyr bint Abdurrahman, Remle bint Saïd b. Âs ve Lübâbe bint Abdullah b. Abbas ile evlenmiştir. Bu evliliklerinden Osman, Muhammed, Hind, Eme, Amr, Kâsım, Fâtıma ve Husayn adında çocukları olmuştur. Onun şair Abdurrahman b. Seyhân el-Muhâribî ile iştret meclisleri düzenlediği-ne dair rivayetler aktarılmaktadır (Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, II, 242-245).

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sire*², I, 134-135; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 283; V, 38-39; Mus'ab b. Abdullah ez-Zübeyrî, *Nesebü Kureys* (nşr. E. Lévi-Provençal), Kahire 1982, s. 132-133; Halife b. Hayyât, *et-Târîh* (Ömerî), s. 224-225, 228-229, 232-233, 235; Belâzürî, *Ensâb* (Zekkâr), V, 313-317; Ya-kübî, *Târîh*, II, 239, 241, 253; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), V, 301, 308-309, 321, 338-341, 343, 474, 477, 478-479, 532-533; Mes'ûdî, *Mürücü'z-zeheb* (Abdülhamîd), III, 82; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, II, 242-245; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 42; III, 503, 514, 520, 525; IV, 14-18, 98, 100-102, 110, 130, 146-147, 174; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, III, 534; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, II, 293; VII, 284; VIII, 78, 81, 82, 96, 114, 146-148, 162, 212, 215-216.

AHMET ÖNKAL

VELİD b. VELİD

(الوليد بن الوليد)

Ebü'l-Velid el-Velid b. el-Velid
b. el-Mugîre el-Mahzûmî
(ö. 8/629 [?])

Sahâbî.

Hâlid b. Velîd'in baba bir kardeşidir. Babası Velîd b. Mugîre, Hz. Peygamber'in ve müslümanların azılı düşmanlarından biriydi. Annesi Ümeyme bint Velîd'in (İbn Sa'd, IV, 131) (veya Âtike / Âmine bint Harmele) müslüman olduğu zikredilmektedir (İbn Hacer, III, 639). Kureys'in eşrafından olan Velîd, Bedir Gazvesi'nde Abdullah b. Caşş (yahut Selîf / Süleyk el-Mâzinî el-Ensârî) tarafından esir alınarak Medine'ye götürüldü. Bunun üzerine Hâlid ile ana baba bir kardeşi Hişâm Velîd'in fidyesini ödemek üzere Medine'ye geldiler. Abdullah b. Caşş 4000 dirhem fide istedi, ancak Hâlid bunu kabul etmedi. Buna üzülen Hişâm, Velîd Hâlid'in üvey kardeşi olduğu için onun fide ödemek istemediğini söyleyerek Hâlid'e sitem etti. Durumdan haberdar edilen Hz. Peygamber, Velîd'in serbest bırakılması için fide olarak babasının savaş teçhizatını vermeleri gerektiğini bildirdi. Gösterişli bir zırh, miğfer ve kılıçtan ibaret olan bu teçhizat 100 dinar kıymetindeydi. Hâlid'in itirazına rağmen Hişâm bu

teklifi kabul etti. Bazı rivayetlere göre Velîd fidesi ödenip serbest kalınca, bazı rivayetlere göre ise kardeşleriyle birlikte Mekke'ye giderken onların yanından kaçıp Medine'ye döndü ve müslüman olduğunu açıkladı. Hâlid'in, bu durumda babalarının yâdigârını elden çıkarmalarına sebebiyet verdiği yolundaki tepkisi üzerine Velîd, herkes gibi kendisi için de fide ödenmesini istediğini, aksi takdirde Kureys'in "fide vermek istemediği için müslüman oldu" diye dedikodu yapmalarından çekindiğini söyledi. Velîd'in müslüman oluş sürecinde Bedir eserlerine çok iyi davranılmasından ve yiyeceklerin onlarla paylaşılmasından etkilendiği anlaşılmaktadır. Zira Velîd sonraki yıllarda da Bedir'de gördüğü muameleden hep memnuniyetle bahsetmiştir (Vâkîdî, I, 119). Daha sonra Velîd kendilerine güvendiği iki kardeşiyle birlikte Mekke'ye döndü. Hâlid'in onu Mekke'ye zorla götürdüğü yolundaki bilgi (DîA, XV, 289) isabetli değildir. Zira Müslümanlığı kabul ederek Medine'ye gelmiş bir kişinin o dönemde zorla geri götürülmesi mümkün değildir. Mekke'ye varınca akrabaları Velîd'i, aynı kabileden daha önce İslâmiyet'i benimseyerek Habeşistan'a hicret eden ve Mekke'ye döndükten sonra hapis-te tutulan Ayyâş b. Ebû Rebîa ve Seleme b. Hişâm'ın yanında zincire bağladılar. Böylece Velîd de hicret etmesine izin verilmeyen "müstaz'af"lar grubuna dahil oldu. Hz. Peygamber Velîd, Ayyâş ve Seleme ile diğer müstaz'af'ların kurtulması için üç yıl dua etmiştir (Buhârî, "Ezân", 128, "Cihâd", 98, "Da'avât", 58; Müslim, "Mesâcid", 294-295). Nihayet Velîd bir fırsatını bulup kaçtı (İbn Sa'd, IV, 132).

Velîd'in Mekke'den üç yıl sonra kaçtığı, ancak yolda düşerek ayağından yaralandığı, kopan parmağının yol açtığı kan kaybı yüzünden Medine'ye bir mil mesafedeki Ebû İnebe kuyusu mevkinde veya Medine'ye girer girmez öldüğü bilgisi (İbnü'l-Esir, V, 455) doğru değildir. Onun umretü'l-kazâdan dönüş yolunda müslümanlara katıldığı zikredilmekle birlikte bizzat umretü'l-kazâyâ katıldığı bilgisi daha doğru kabul edildiğine göre (a.g.e., a.y.; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, VI, 406) önceden Medine'ye gelmiş olmalıdır. Umretü'l-kazâ sırasında müslümanların Mekke'ye girişini görmemek için oradan uzaklaşan kardeşi Hâlid'e gönderdiği ve onun İslâmiyet'i benimseme sürecini hızlandırdığı bildirilen mektubundaki üslûbu da Velîd'in Mekke'den umretü'l-kazâdan önce ayrıldığını göstermektedir. Öte yandan Velîd'in Medine'ye

geldikten sonra Resûl-i Ekrem'in emriyle Mekke'ye döndüğü, Müslümanlığını gizleyen bir demircinin yanında bir süre kalıp Tâif civarındaki mülklerini elden çıkardığı, ardından Ayyâş ile Seleme'ye Resûlullah'ın kaçmaları yolundaki emrini bildirdiği ve onlarla birlikte Hz. Peygamber'in hicret yolunu takip ederek Medine'ye döndüğü, peşlerine düşen Hâlid ile bazı müşriklerin onlara yetişemediği belirtilmektedir (İbn Sa'd, IV, 132-133). Velîd'in Mekke'den Ebû Cendel'le birlikte kaçtığı ve Hudeybiye Antlaşması uyarınca Medine'ye gidemeyen Ebû Basîr kumandasındaki gruba katıldığı, bu grubun çevreye verdiği zarardan kurtulmak isteyen müşriklerin talebi üzerine Hz. Peygamber'in emriyle Medine'ye geldiğine dair bilgi yukarıdaki bilgiler kadar kuvvetli bulunmamıştır (a.g.e., IV, 134). Velîd bazı rivayetlere göre hicretin 8. yılında (629) vefat etmiştir. Vefatı üzerine Resûl-i Ekrem'in hanımlarından olan amcasının kızı Ümmü Seleme'nin Velîd için okuduğu mersiye hakkında Resûlullah'ın bazı uyarılarda bulunduğu şeklindeki rivayet (İbn Hacer, III, 690) onun Hz. Peygamber henüz sağ iken öldüğü bilgisini doğrulamaktadır.

Soyu kendisinin Velîd adını verdiği, ancak Resûl-i Ekrem'in adını Abdullah olarak değiştirdiği oğlu vasıtasıyla devam etmiştir. Çokça kâbus gördüğü rivayet edilen Velîd'in bir gün durumunu Resûlullah'a arz etmesi üzerine Resûlullah, ona şu duayı okumasını söylemişti: "Eûzü bi-kelîmâtî-lâhî't-tâmmâti min gazabihî ve ikâbihî ve şerri ibâdihî ve min hemezâtî-ş-şeyâtîn ve en yahdurûn." Bu duayı okuyan Velîd'in kâbuslardan kurtulduğu zikredilmektedir (Müsned, IV, 57; VI, 6).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 57; VI, 6; İbn İshak, *es-Sire*, s. 254-255; Vâkîdî, *el-Megâzî*, I, 46, 119, 140-141; II, 629, 746-747; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 131-134; İbn Hibbân, *es-Şikât*, III, 430; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 628-630; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, V, 454-455; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye* (nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî), Cize 1418/1997, VI, 405-408; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 639-640; Abdülkerim Özaydın, "Ayyâş b. Ebû Rebîa", DîA, IV, 296; Mustafa Fayda, "Hâlid b. Velîd", a.e., XV, 289. CEMAL AĞIRMAN

VELİME

(الوليمة)

Toplantı ve merasimlerde, özellikle düğünde davetlilere verilen yemek (bk. DÜĞÜN).